



Кенеш

Лев КУЗНЕЦОВ: Озгъан жыллада республика кѣп кѣржюмюле жаны бла артха къалгъангы

Росей Федерацияны Север Кавказы ишлери жаны бла министр Лев Кузнецов, Къабарты-Малкъарда болгъан экинчи конюнде Бахан, Прохладна, Май Урван районлары, Нальчик шаар округу да эл молк эмда промышленность объектерин кѣре баргъанды. Алада индустрилада кой къагъылаада жумукталат алууну, такта кѣгеле есдорюону, аланы саклауну, жарашдырууну орунлагъа салууну эмда сатыну амаллары бла шагъарейленгенди, таза полимер чыгъардыкъ «Стана» заводу курулушу къалай баргъанына, «Севкавказнефт» ООО-ну айытууну онларны кырагъанды. Республикада болгъан экономика онганы болжолду хайырлана барырга кереклигин чертвенди, АКП-ге экинчи магъана бериге кереклигин айырып айткъанды.

Ол кюн окъуна КъМР-ни Правительствоосуна ююнде кенеш болгъанды. Ага министрстволаны бла ведомстволаны, республиканы шахарларына бла районларыны жер-жерли администрацияларыны башчылары, предпринимательне, банкирле да къатышганды.

Кенешчи башлай, КъМР-ни Башчысынын къуллукъ болжалы халда толтурган Юрий Кожов Лев Кузнецовха, аны бирегине келгенге да республикага эни эс бурганлары, кыйыгъанлары кюнчю элестеткенди. Бу эки конюнде дегенди ол, экономика буюм бла шагъарейленгерге, республикага артыкъда магъананы производстволаны бир къауумунда халны кѣрорге къолдан келгенди. Къабарты-Малкъарны экономика ирилденгенди онларны кой кесек бардыла, алай ала хар заманда да тиийишчи хайырланлыкъ къалайдыла. Аны хата-сындан а республика арт жыллада социальни экономика жаны бла да кыйын болууга тошкенди.

Аны себепли былыгына башында ол халны тозетюню къаты мадарлары къолга алынгандыла. Аны хайырландан сегиз айны ичинде промышленность производстволу индекси 103,9 процентке жеткенди, курулуш ишлени, инвестициялар да елчмелери бытырдан асладыла. Эл молк кѣржюмюле аладан алашдыла, алай мында да жуукъ заманда хал тозетилдики.

Жуукъ беш жылда (2014-2018



жыллада) республиканы социальни сферасында бла экономикасын тутуучу айытууну жоюна чыгъарууну планы жарашдырылганды. Анда промышленность производстволу эни эс бурганды. Улуу инвестиция проектени бир къауумду жашауда бардырырга тошкериди. Юрий Кожов айткъанча, ала производствону елчмелери есдорюрге, Търынаууну алыс-алыс мекенден комбинатны жангыртуу жаны бла алгъа атам эгерте он берилдики.

Аграрный сектор эмда аны бла байланы болгъан жарашдыруучу бѣном республиканы социальни-экономика айытууну улуу себеплик эттен кочкериди. 2015-жыл Къабарты-Малкъарда эл молкюню жылы болууду. Такта кѣгетиликден, терек эмда жомок баянчылыкъдан, урлукълу нартюню есдорюнде, малчылыкъдан да буюм улуу хайыр алыскаланды. Сырьъ базаны айытууда да аш-азыкъ, жарашдыруучу промышленность производстволу елчмелери есдорюрге себеплик теридики.

Къабарты-Малкъарда туризм-рекреация комплекси онгарын

да не къадар толу хайырлангырга мурат этилди. Республиканы рекреация жаны бла улуу онгары болгъан 11 зонасы барды. Алада оборудоване сервис да ишдоюго излемлеге калышрик объекте кыруулыкъды.

Кенешче Лев Кузнецов да сѣлешкенди. Къабарты-Малкъарда экономика болууну юсюнден ол былай айткъанды: «Торло-торло бѣномлер комбинатны жангыртуу жаны бла алгъа атам эгерте он берилдики.

Кенешче Лев Кузнецов да сѣлешкенди. Къабарты-Малкъарда экономика болууну юсюнден ол былай айткъанды: «Торло-торло бѣномлер комбинатны жангыртуу жаны бла алгъа атам эгерте он берилдики.

Юри Кожов айткъанча, ала производствону елчмелери есдорюрге, Търынаууну алыс-алыс мекенден комбинатны жангыртуу жаны бла алгъа атам эгерте он берилдики. Алай ала хар заманда да тиийишчи хайырланлыкъ къалайдыла. Аны хата-сындан а республика арт жыллада социальни экономика жаны бла да кыйын болууга тошкенди. Аны себепли былыгына башында ол халны тозетюню къаты мадарлары къолга алынганды. Аны хайырландан сегиз айны ичинде промышленность производстволу индекси 103,9 процентке жеткенди, курулуш ишлени, инвестициялар да елчмелери бытырдан асладыла. Эл молк кѣржюмюле аладан алашдыла, алай мында да жуукъ заманда хал тозетилдики.

социальни сфера бла экономика къалай айныганларыны юсюнден КъМР-ни Правительствоусуну Председателини къуллугун толтурган Юрий Алыудов билдиргенди. Курулушуну эмда ЖХК-ны министри Анзор Тутуков а «Юг России» федеральни целевой программа 2013 жылда жашауда къалай бардырылганыны эмда эмда 2014 жылда белгиленген ишлени толтуруу не халда болганыны юсюнден айткъанды. 2015 жылга салынган борчула бла шагъарей этенди.

Жыйынлада «Юг России» эм башха федеральни целевой программалада кѣре, республиканы жеринде ишленрик артыкъда магъананы объектеге федеральни арадан аха бѣноноргоно ышандырылганды.

Журналистлени соруларындан бирине жуап бере, Лев Кузнецов былай чертип айткъанды: «Бери экили бола теберген эдим. Нек дегенде озгъан жыллада республика кѣп кѣржюмюле жаны бла артха къалгъанды. Алай бу эки конюнде экономика торло-торло секторларында промышленностьда бла эл

молкде - мен куруу планыны угай, тынгылы жарашдырылган эмда жашауда бардырыла турган проектлени кѣргенме. Кертди, аланы бир-бирлери къолгъа эни алынгандыла, башчалары ахырларына жетирди турдыла, ючюн-ючюлеге уа, сѣв ючюн, Търынаууну комбинатны жангыртууга амалдарлене турдыла. Ала барысы да Кыргыз советни ахыр жыйылыуну, Сочиде болгъан инвестфорумду да повесткаларына киргенди.

Бизни кырал башаладан айырылгъа - тар жазуу салгырга элтинмедди, конкуренциядан кѣркымаз болууга, алай эришмекликде кишиден артха къалмазга, предпритияларыбызны, адамларыбызны да, тыш эм ич рынокханы да кѣрестолу продукция бла жалгъарыга сеобик. Аны ючюн деп бююнокликде тиийиши программа бардыла, ол кырал политиканы баш магъананы ишди. Бизнес тап кыралсы, властны жаңыдан да тиийиш болушкъа этилсе, республикада ишкѣзлени азайтуу, халкыны къолайлыгъын есдорюу дегенча баш магъананы борчланы толтурууга къоубуздан келгиле ишкѣзме. Ол а саурлай кыралды импортуну алышандырууну программаларында белгиленген ишлени тынгылы тамалларга он берилдики. Импортуну алышандыруу ол жалада кѣсирини кимден эсе да бирден кырууну тоюлюди. Россияны экономикамын 21-чи бѣномго излемлене кѣре кырауду.

«Севек Кавказын куруртлары» Элбрусда бардырган проект бла да шагъарейленгенбиз. Бизни муратбыз» анда протсала, инфраструктура, къонакъ койла да хар жаны бла да айрымалы болууча курут кырауду.

Республикага инвесторла келгенди, ала бююнокликде халыгъа артыкъда бек жарарыкъ жерлерде бардырыла ишлери.

Юри Кожов, Росей Федерацияны Север Кавказыны ишлери жаны бла министрини КъМР-де болганына багъа биче, республиканы алында сюеттен борчланы толтурууну амалларына бла онгарына чынты профессионал кѣздэмда жуулы къарганын белгилегенди. «Проектерибиз кѣлдюле. Андан ары ишлерибиз», - деп черттенди ол.

М. ЯРОСЛАВСКАЯ.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

«Эки конюню ичинде кѣргениме бек къууаннганма»

Севек Кавказыны ишлери жаны бла министр Лев Кузнецов ишчи жолючулугуну программасыны ахырында КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтурган Юрий Кожов бла бирге журналистлени соруларына жууап бергенди.

Биринчиден, федеральни министрден Къабарты-Малкъарны промышленный онгуну къалай багъа бергенин эмда предпритиялагъа кырал тутуучулукъ эгерте амал болгъанын бла къалгъанын соргандыла. Лев Владимирович КъМР-ге келюден алгъа республиканы экономика болуучу бла шагъарейленгенни билдиргенди.

- Мен мында халны тозетирге онг болганын бла къалганын сюезю очюн келгенме. Алай бу эки конюню ичинде кѣргениме бек къууаннганма. Эл молкде, промышленностьда да планла угай, тынгылы хазырланп, профессионал халда курулгъанларына къууаннганма», - дегенди.

Юри Алексанрович Лев Кузнецов эки конюню ичинде республиканы бир неча районунда болганын, экономика эмда туризм-рекреация объекте бла шагъарейленгени эсертти, анга ырызвалыгъ айткъанды.

Тюбешюню ахырында Лев Кузнецов республиканы турист онгарына эни эс бурганды. «Биз - Севек Кавказын куруртлары» деген компания бардырган жумушланы кѣргенбиз. При-Элбрусде инфраструктура, къонакъ койлери да тиийиш кѣрестолу болгъан сейр курорт кырауга борлууду. Ма былай проектлени болушугу бла кѣржюмюле биз Кавказын даражасын», - дегенди.

Лев Владимирович медицинада, фармакологияда проектеге бюсюрегени да билдиргенди. «Ала халкыны саулугуну тирликни саклаууга улуу эс болгонгенине бюсюрегени да белгилегенди. «Хар кимге да жери, кырал тутуучулукуну хайырлангырга тенг онгла берилсе, ма ол заманда толтуралыкъбыз бизге салынган

борчланы, ол санда ишкѣзлени азайтырга, халкыны къолайлыгын игилдендирге, продукцияны тыш кыралладан келтирме, кесибиде тыгъарырга да», - деп черттенди.

Юри Кожовдан а бу эки конюню ичинде кѣлишле этилгенде биле деп соргандыла. Анга жууап бере, республиканы оюноуучу планна сюезюлей, шарт борча салынганларын айткъанды. Проектлени арасында ол Търынаууда тау-байыкъландыруу комбинатны ишчи эки конюню ичинде кѣргениме бек къууаннганма. Эл молкде, промышленностьда да планла угай, тынгылы хазырланп, профессионал халда курулгъанларына къууаннганма», - дегенди.

Юри Алексанрович Лев Кузнецов эки конюню ичинде республиканы бир неча районунда болганын, экономика эмда туризм-рекреация объекте бла шагъарейленгени эсертти, анга ырызвалыгъ айткъанды.

Тюбешюню ахырында Лев Кузнецов республиканы турист онгарына эни эс бурганды. «Биз - Севек Кавказын куруртлары» деген компания бардырган жумушланы кѣргенбиз. При-Элбрусде инфраструктура, къонакъ койлери да тиийиш кѣрестолу болгъан сейр курорт кырауга борлууду. Ма былай проектлени болушугу бла кѣржюмюле биз Кавказын даражасын», - дегенди.

Лев Владимирович медицинада, фармакологияда проектеге бюсюрегени да билдиргенди. «Ала халкыны саулугуну тирликни саклаууга улуу эс болгонгенине бюсюрегени да белгилегенди. «Хар кимге да жери, кырал тутуучулукуну хайырлангырга тенг онгла берилсе, ма ол заманда толтуралыкъбыз бизге салынган

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бешинчи чакъырылууну депутатыно бош болгъан мандатын депутат кандидата «Единая Россия» Битеурсей политика партиязы Къабарты-Малкъар регион бѣломю кѣргѣзген кандидатланы тизмесине кѣре регистраци этилген Жанатайлы Алиини жашы Салимге берюну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны

БЕГИМИ

2014 жылда 24-чю сентябрде

Нальчик ш. №100/1-5

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бешинчи чакъырылууну депутатына «Единая Россия» Битеурсей политика партиязы Къабарты-Малкъар регион бѣломю кѣргѣзген кандидатланы тизмесине кѣре айырылган Панагов Максим Азаматеревичини депутат полномочиялары болжалан алгъа тохтатылганына бла байланы эмда «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатыны айырууну комиссиясы» Къабарты-Малкъар Республиканы 2008 жылда 5-чи августта чыгарылгъан 56-РЗ номерли Законун 68-чи статьясыны 5-чи кесегине тиийишликде Къабарты-Малкъар Республиканы

Айыруу комиссиясыны бегим этеди: 1. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бешинчи чакъырылууну депутатыно бош болгъан мандатын депутат кандидата «Единая Россия» Битеурсей политика партиязы Къабарты-Малкъар регион бѣломю кѣргѣзген кандидатланы тизмесине кѣре регистраци этилген Жанатайлы Алиини жашы Салимге (№54) бериге. 2. Бу бегимни асылмы информация органлада басмаларга эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны Интернет-сайтына салырга.

В.М.ГЕШЕВ АТМЫРЗАЛАНЫ И.А.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бешинчи чакъырылууну депутаты Жанатайлы Алиини жашы Салимни регистраци этину юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны

БЕГИМИ

2014 жылда 24-чю сентябрде

Нальчик ш. №100/2-5

Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бешинчи чакъырылууну депутатыно бош болгъан мандатын депутат кандидата «Единая Россия» Битеурсей политика партиязы Къабарты-Малкъар регион бѣломю кѣргѣзген кандидатланы тизмесине кѣре регистраци этилген Жанатайлы Алиини жашы Салимге берюну юсюнден» 2014 жылда 24-чю сентябрде чыгарылган 100/1-5-чи номерли бегимине эмда «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатыны айырууну комиссиясы» Къабарты-Малкъар Республиканы 2008 жылда 5-чи августта чыгарылгъан 56-РЗ номерли За-

конуно 68-чи статьясыны 3-чю кесегине тиийишликде Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны бегим этеди: 1. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бешинчи чакъырылууну депутаты Жанатайлы Алиини жашы Салимни регистраци этерге. 2. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бешинчи чакъырылууну регистраци этилген депутатына ол айырылганыны юсюнден удустворенне бериге. 3. Бу бегимни асылмы информация органлада басмаларга эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Айыруу комиссиясыны Интернет-сайтына салырга.

В.М.ГЕШЕВ АТМЫРЗАЛАНЫ И.А.



Жай эстрадада - теркчиле

Республиканы районларыны художестволу коллективлери араларында Культураны жылына жореланы бардырылган фестивалны сахнасы бу жол Терк районга берилгенди.

Шабат кюн Гиче Къабартыдан колген жашау бла къызла, бир ауукъ заманыны ичинде сахнаны алында «Терк муниципал район» деген жазуучу бла плакатны да орнатп, техникаларын да кырашдырып, концерт программаларын башлагъандыла. Бек алгъа сахнага «Терчанка» ансамбль чыккъанды эмда кафаны тепсенди. Андан сорю ол мезоюлу къабартылыаны тепсеулерин, уджи, таууну тепсеуон да кѣргѣзгенди.

лагъа келгенде да алгъандан эсе кѣп эдиле. Паркга солугъа жыйылгандыла, ѳрге-эниште ѳтгенде да, алаңы эшитип, алайга жуукълаша эдиле. Жаша адамыла уа жарыкъ макъамыла тепсеи эдиле. Теркчилени концертлери байрам конюнге тошкенди. Къазуучула аны очюн аслам болгандыла. Самодельный артистле Улуу Эта журт урушун ветераныны тилегин да толтургандыла «Адыгъа жерлеринде жайыдыла» деген жырны да айткъандыла.

ХОПАЛАНЫ Марзипат. СУРАТДА: Терчанка театры. Сурасты автор алгъанды.

ТЮБЕШЮ

Айтхылыкъ сурагъчы герсле бергенди

Бизге Бахан районну администрацияны пресс-конференцияда журналистлерге кѣре, алгъаркъылда Култура жылы чегинде аты айтългъан художини Мухадин Кишев Тѳбен Куркужухини М.Кипов аты искустволаны школуну къонакъыга барганды.

Сурагъчы бла аны кой бичеси Жалин Диана Москва элчиле, устазла, окуучула да жарыкъ тобегенди. Район администрацияны башчысыны орунбасары Анзор Ахокебов бу мектепде юйрэнгенге кѣп фестивалга, эришуге, кѣржюмге къатышып алыч жерлери тиийиш болганына айтп, аны башчысы Рита Куржва да коллективге, сабилеге бул заманда улуу кѣлло болмаганын белгилевди.

Ол кюн Мухадин Исмагилович художестволу бѣломюно сохтараланы мастер-класс да бергенди. Аны чегинде ол, жашчыкъла бла къызыклагъа болупла, карандашланы, кисточкалары къалай тоз сайларга, хайырлангырга кереклигин билдирди, сурагъ ишлеуде эни амалланы да юйретгенди. Окуучулары ишлери кыраи, алаңы хунирликерне эришле жазып турганына да къууанганды.

Къонакъ, тап художниклеге, музыкантла, жешуучулукке окууларында, чыгъармачылыкъларында да жетишле тежеп, келик заманда болууда ѳз республикаларыны атын иги бла айтдырган искусстволары усталары чыгъарыкларына ийаннганын билдиргенди. Тюбешюню ахырында Мухадин Кишев район башчысы Хасан Сижмажев кесини чыгъармаларыны жайымдык китабын, шюлга уа графика ишлени жанын хайырланганын кереклени сауылаганды.

Бизни кюрр.

Дата

Тырынаудагы төртүнчү номерли программаны иштеп баштаган быйыл жыйырма беш жыл толганды. Билим берүү үчүрүнүн мекенинде 1952 жылдан баштап экинчи номерли орта школ иштеп турганды. Къауум замандан объект илму-производство комбинатка көчкөн эди. 1988 жылда уа жер-жерге власть органа алда мектеп ачаары ону эгелдеди.

Школун биринчи директору Евгения Захаровна Николаева эди. Ызы бля ол жылы ичине бизни республикада биринчи кере бардырылган «Учитель года» деген конкурсуа хорлаган Тагара Колюева башчылык этип турганды ана.

Сезим жыл мындан алда жагыртуу программаны чеклеринде школгъа «Красная

Къачан да - ал сатырда



шапка» сабий садны къошадыла. Андан сора уа үчүрөинде «Прогимназия» деген атты тиешили болды.

Школ Л. В. Занков атлы федеральный илму-методика арнаы ассоциациясына киреди. Устаза педагогика усталык бля байламлы эршилулеге къатышадыла, илму ишлерин ол биримчи катарларда басмаладыла. Кеслер да сабийлени окутууда жаңы ачылганы бля технологиялары хайырландыла.

Быйыл педагогга Хапаланы Марьяна Наталия Давыденко «Двадцать лет с ФШМЦ имени Л.В.Занкова» деген форумга къатыш

хандыла. Малкъар тилин устазы Башийланы Фарида уа быйыл ана тиллерден درسени бергенлери араларында бардырылган республика конкурсунда биринчи жер алганды.

Билим берген үчүрөинде аны биринчи номерден башлап иштеп тургана да бардыла: Будаиланы Гидия, Наталия Давыденко, Байсуптананы Светлана, Париса Ахаева, Татьяна Рюмина эм Башийланы Фарида. Прогимназияны онглары да аз-аздан кюч ала бардыла. Аны ишдигоо башчысы Ольга Халина билдиргенге кере, «Образование» мелик проекти чеклеринде үчүрөиндеги сагий компьютер берилгенди.

Билим берүүде жаңы стандартла кийририлген бля окуу иш толук кюн бардырылп башланганды. Дересе бошталгандан сора «Онаг, не ослытай», «Поэмушка», «Экономика и мы», «Мир геометрии», «Риторика общества», «Здоровейка», «Вокзал» деген кружокла ачылдыла. «Посвящение в первокурсники», «Осенний балл», «КВН», «Викторины Знайки» эм башка мероприятияла да төрели халда бардырылдыла.

Сабийле «Русский медвежонок», «Кенгуру», «ОЛИМП», «Английский бульдог», «Олимпус» олимпиадаларга жетишилме къатышдыла. Билтыр район эки регион эршилуледе Отарланы Аиша, Байсуптананы Марьяна, Никита Егоров, Мария Молодая, Адам Алхазарин, Анзор Карданов эм Руслан Коков алчы жерлени алгандыла.

Башка дерселени арасында физкультурага мында аслам эс бурулады. Ол уйыктыа кюч кере болды. Сор тейбитыкта жортуула, оюкна, торло-торло спорт эршиле, конкурсла, викторинала. Мында да жетишилме болдыла.

Сабийлени аш-закъыларына да прогимназияда улуу келти болмадыла. Кюнге эти кере болды. Сор тейбитыкта жылы азык бериледи окуучуларга.

Быйыл прогимназияны биринчи классны парларыны артына 20 сабий олтурганды. Дагыда үчүрөиндеги школгъа дери билим берген бөлөмонде да 130 сабий жюрюрюкю.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.
Суратла авторунда.

ТАРЫХ

«Бир кавказчы да къазауатны кезиунде аскерден къачмаганды»

Биринчи дуния урушда Кавказны түземный дивизионы жартысы орденле эм майдалла бля кваллы жигитликте этгенлери ючюн сауғаланган эдиле. Аны юсюнден бизни ушактыы Православный Свято-Тихоновский гуманитар университетин профессор Сергей Волков блады.

Патчаны аскерине миллет полка къачан къошулган эдиле? Сергей Волков: Къалмукъла Биринчи Пётр Персте чапканында, азы бля 1741-1743 жыллада Швецияга къажуа бардырган уруш къатышкан эдиле. Башкирлик 1714 жылдан башлап Сибирде ныкхталганы (красноярлыны) къоруулада ачылгандыла. Буряттыла уа-1729 жылдан башлап Монгол бля чекни къоруулагандыла.

Тюс да Кърым Россейге къошулган 1783 жылда андагы мырдала Пётрнин жинизыга, петиция берип, тилеген эдиле, императрица Екатерина Экинчиге билдиргизе, бизни орус аскерде къуллук этерге сюегенибиз деп. Экинчи жылда бурык басылган эди юч дивизиондан къарымлы-татар аскер къуралганыны эм ол жер-жерли жамуатуны эсеби бля, къазакты аскериндеги, эркинликери болуп шахарыгъы юсюнден.

Аскерге кюч бланы чакыра эдиле? Огъсе адамла кеси ырызлыклары бланы бара эдиле? Сергей Волков: Аскерде торленуле этилгенден сора Экинчи Александр 1874 жылда, къарымлы-татарларыны аскерге ала башлагандан сора, алгач деп, эки эскардондан эчки Кърым эти дивизион къураган эди. Алай бля ала эчки регулярный аскер

бөлөм болуп тохтаган эдиле. 1906 жылда уа аны мурдорунда Кърымлы драгун (атлы) полк къуралган эди, 1909 жылда тишару патчах ол полкны къанат тобонго алганды эм ол «Аны уллулугу Императрица Александра Федоровнаны къарымлы атлы полку» деп жюрюгенди.

Биринчи дуния уруш аллында анда торло-торло миллеттен 50 эбшюс эм 800 атлы аскерчи кырым татарыла болгандыла, ала Горлицаны къатнда орус фронт юсюлгенден сора артка ыктырыла барган корпусну бөлөмлерин къоруулап баргандыла. 1915-1916 жылланы къышында ол полкны офицерле партизан къымылдууга тири къатышадыла.

Миллет полка эчки жигитликери бля башаладан айрыклары эдиле?

Сергей Волков: 1916 жылны жайында Кърымлы полк Бурусилсок деген кутулугга къатышкан эди. Полкны беш офицери Сейли Георгиини IV-чю даражалы орденлери бля сауғаланган эдиле, жетииси уа Георгий эти сауғула бля, она бля саналган аскериле уа-солдатла сауғалануучу жор орденле бля.

Кавказчалы Биринчи дуния урушда этген жигитликери юслеринден сейрилик ханарла жюрюйдиле. Историکلени айтанларына кере, ала барысы да аскерге кеси ырызлыклары бля баргандыла эдиле. Аламыды?

Сергей Волков: Кавказны түземный эти дивизионыны адамлары бири къалмаганлай аскерге кеси ырызлыклары бля келгенге эдиле. Кавказчы аскерге чакыры бля келмегенди. Кавказны халкларындан биринчи, сынау халда къуралган аскер бөлөм, Моздокну тауулгандан къуралган коман-

дасы болганды. Ол 1756 жылда къуралган эди. 1851 жылда уа Дагыстанны атлы полку эм ол дайым ишлерик биринчи аскер бөлөм эди, мамыр кезуиледе да чыкылмай турлук. Ол Хианск похода эми 1877 жылда Орус-тюрк урушга къатышканды. Болдурган жигитлиги ючюн Георгийни байрагы бля сауғаланганды.

Чечениле къазы аскер бөлөмде къуллук этгенди?

Сергей Волков: Кавказны, дагыстанчыладан къалган халкларыны келечилери барысы да Терск-Къобан эти полкда къуллук этгенди. Биринчи дуния уруш башлангандан, Кавказда кеси ырызлыклары бля анга къатышыргы сюегенле кеп эдиле. Къабартны эм Нальчик округну таулу жамуатуларкыны (Нальчик артыла) окурлары уруш башлангандан сора 5 кюн озганды, императордан тилеген эдиле кеси ырызлыклары бля урушга барыргы сюегенледен эчки полк къурагыз деп.

Ол башланчылыкта башлау да къошулган эдиле. Кавказны түземный дивизион къуруну юсюнден бурык этилген эди (1914 жылда-биринчи Дагыстанны полк эм Остинли атлы дивизион, Кавказны 3-чю къазак дивизионыны санаында урушга къатышкан эдиле. Анда алты полк бар эди. Биринчи бригадала-къабартны эм 2-чиде дагыстанлы атлы полкка. Экинчи бригадала-чечени эти татарлы (азербайджанлы мусулман) полкка бар эдиле. Ючюнчю бригадала чекресли эм ингушул полккадан къуралган эди. Аны башчысы пардакчы къарандыш-аны уллулугу Михаил Александрович князь эди. Ол, какказлыланы кеслеринден эсе бек этемленген эди, бригадала башчы болганына.

Къачынчыла уа бармы эдиле?

Сергей Волков: Битеу урушну кезиунде биреу окуяна къачмаган эди! Аны кюй, революциялы болумда окуяна дивизия нызамны бузмай толу сакталганды эм аскер кеттеге кертичи болганлай турганды.

1917 жылда орус аскерини ахыр чабыу болган эди, жетишимсиз атакасы. Орус аскер артка ыктырыла барганды, дивизион кертичи болганды эм къачынчыла къажуа жорешкен, дивизионы полклары башка корпуслага юлешкен эдиле, алда нызамны кючлендирирге себеплик этерле деп.

Саугула уа?

Сергей Волков: Биринчи дуния урушну кезиунде дивизияда 7 миң адам къуллук этгенди. Аланы 3,5 минигиси Георгий жор орденлери эм майдалла бля сауғаланганды. Аны офицер жамауунда битеу миллетлени келечилери къуллук этгенди. Анда, сөз ючюн, французлу принц Наполеон Мурат, эки къарандыш-нательичи маркхизе Аблиццие, перли принц Фаузула-Мырза Кадри, Россейни, Польшаны, Горжюню аксюек тукмуларыны келечилери болгандыла.

Кавказы офицерлени юслеринден айтанда, аладан жыйрмадан асламысы Сейли Георгиини IV-чю даражалы орденлери эм Георгий атлы сауғула бля сауғалангандыла. Онуолан-солдаттаны сауғалануучу Георгий жор орденин алгандыла, ол санда Хажми-Мурат да. Алаша чылары болгандыладан 47 адам да Георгийни толук жигиттери болгандыла.

Елена НОВОСЕЛОВА.
«Российская газета».

НАРКОТИКЛЕ

Терсликлерине жолуктурулукдула

Быйыл август аягы ахырында Нальчикте «Ландыш» терек багчаны обществону жеринде оператив-илеу иште бардырылгандыларында 110,9 грамм марихуана табылганды. Аны иеси А. не бек къалдылп букдургузга юрешкен эсе да, оперативникле ийноу къармаганды, шешага сабий багчасында асарылган наркотиклени тапхандыла.

Алайда да, граждани А. РФ-ни Уголовный кодексини 228-чи статьясыны 2-чи кесигине кере (законсу наркотикле алганы, сакталганы, ары-бери этпгени, хазырлаганы ючюн) жууап

тартылганды. Ол шартка кере уголовный иш ачылганды, тинту ишле бардырылдыла. Проектный шахарда да оперативникле Дзербжи Купул элде да нарконтронку къуллукчулары юйледен биринде 2795,4 грамм марихуана эм 0,57 грамм гашиш жау тапхандыла. Юйно иеси А.-гъа сорну этилгенди, эттерлиги боюнча алгандыла. Къалай-алай болса да, ол да РФ-ни Уголовный кодексини 228-чи статьясыны 2-чи кесигине тиешилиликде жууапка тартылганды.

Россейни Нарконтронлону федеральный службасы КъМР-де

Управленияс республикада жашагандан кече-кюнд да тохтаусу ишленгн ышануучулыну телефону селешин, законсу наркотикле сакталганы, сакталганы ослеринден айтарларын тиледи. Андан сора да, наркотиклери болган битиле эсденоренди эм ала кесими алларына эсен жерлени биттленле бу телефонгъа ошлешесе иги этерилик: 8(8662)49-21-05, 8 800 10070 77.

Россейни ФСКН-ни КъМР-де Управленияс пресс-службасы.

Граждани Ф. да РФ-ни Уголв-

Эсепле

Бек игиле - экинчи турда

Къабарты-Малкъарда «Халк участковый» Битеуроссей конкурсу биринчи кезиуню бошлаганды

КъМР-де МВД Россейни МВД-сы полицияны эм юч участка уполномоченныйлерини арасында бардырган конкурсу биринчи кезиуню эсеплене чыгарганды. Граждана полиция усталыкыладан бирини къуллукчуларыны ишлерине багъа биче, КъМР-де МВД-ны сайтында участка уполномоченныйле ючюн кюл кетюргенди.

Биринчи кезиунде конкурсуа къатышканы сайлау район даражада бардырылганды. 2014 жылда 11-чи сентябрьден 20-чю сентябрьге дери кезиунде граждана конкурсуа къатышканы анкеталары бля шагъ-ырейлерине онг тапхандыла. Андан сора бек игилени сайлап, ала ючюн кюл кетюргенди.

Конкурсу биринчи кезиуню полциныи 20 участка уполномоченныйле къатышканды. Алгандан экинчи турга 10-су чык-

ганды. Ала уа республиканы ич ишлерини битеу территориялы органдарыны келечилериде: Альберт Куршва (Россейни МВД-сыны «Бахсан» муниципалчыгарганды. Граждана полиция аралы бөлөмю); Мурадн Авазов (Россейни МВД-сыны «Урван» муниципалла аралы бөлөмю); Азамат Жариков (Россейни МВД-сыны Нальчикте управленис); Мухарбек Жуков (Россейни МВД-сыны Зольск районда бөлөмю); Егор Фёдоров (Россейни МВД-сыны Май районда бөлөмю); Ахмет Гасташев (Россейни МВД-сыны Терк районда бөлөмю); Эльдар Болатов (Россейни МВД-сыны Чегем районда бөлөмю); Ратмир Жилоков (Россейни МВД-сыны Черек районда бөлөмю);

Жалпуланы Ислам (Россейни МВД-сыны Эльбрус районда бөлөмю). Экинчи турга эттенле конкурсу ахыр бөлөмюде Къабарты-Малкъарны келечилери деген атха ие болур ючюн эришрге керекди. Кандидатланы сайлау, биринчи кезиунде, КъМР-де МВД-ны сайтында онлайн амал бля кюл кетюруу бля бардырыллыкды. Экинчи кезиунде 2015 жылда 7-чи октябрьден 16-чы октябрьге дери кезиунде осуулуккуду. Участковыйли игилерин саугулау эм алагъа Битеуроссей конкурсу «Халк участковый» деген бек баш сауғасыны берүү 17-чи ноябрьде - Полицияны участка уполномоченныйлени кююнде - къууан халда берилдикти.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы.

КЁРМЮЧ

Кёгюрчюнлеге сейир къозгъала турады

Нальчикни Юго-Запад микрорайонунда павильонладан биринде алгын бир заманда да этилмеген иш болганды - кёгюрчюлени кёрмюч къуралганды. Анда алапы эки жюздөн аслам торлосюн кёрюрге болук эди. Мамырыккы канатлылары Сочиен, Дондогы Ростовдан, Воронежден, Краснодардан, Къабарты-Малкъардан эмда Россейни дагыда кеп башка регионлардан келтирилген эдиле.



Кёгюрчюнле



Кёгюрчюнле

Бизни республикада кёгюрчюлени сюегенлени «Терек» клубуны башчысы Александр Неругуб бу кёрмюч биринчи болганын эсгертип, мындан ары сюеген Къабарты-Малкъары бля аны ара шахарыны байрамларында ала дайым да къураллыкларына, шахарчыланы бля аны къонакчылары къууандырлыкларына ышандырганды. Ол бери Ростов областа, Воронежде да бу канатлыланы сюегенлени клубларыны башчылары келгенлери, Адылганы (черкеслени)

кююне атлаган къууанчы ишлеге да тири къатышканыран айтып, алагъа ыстаз этгенди. Бля бля РФ-ни Кёгюрчюнчюл жаны бля Федерациясыны председателини орунбасары Игорь Шабанов сөлешкенди. Ол ариу эмда къонакчылы Къабарты-Малкъарда тууганын, аны эмда Нальчикни эртден сюегени айтанды. Республиканы жамуатуны, кёрмюч келгенлени да байрам бля алгъатышганды. Федерацияны председатели Валентин Седов-

ну да саламын келтиргени билдиргенди. «Терек» клубуны башчысына Улуу Пётру сураты Владимир Мартыненко уа Нальчикке келтирилген канатлыланы араларында аз тобеген эм багъа турган «Ростовские станы» деген торлоклери болганыран билдиргенди. Сочини келечилери уа почта-кы кёгюрчюлени ожетисини кёкге жибериу ючюн сабийли кюлларына тутдургандыла. Бир кескенде ахь кёгюрчюнле бирден кёкге жиберилгенди. Иелери айтанга кере, ала Сочи шахарда орунларыны къыска заманын ичине жете-рилдик.

Кёрмюч эки кюню барганды. Ол заманын ичине анга къарваргы кеп адам келгенди.

ХОПАЛАНЫ Марзат.

СУРАТЛА (башында) Игорь Шабанов келтирген сауғасы Александр Неругуба бергенди. Суратланы автор алганды.

Болум

Минги турада альпинистканы излейдиле

Ингуштиядан келген альпинист тийшару Лейли Албогачиева Алай ингри алада, жарокузга тас болганды. Ол аны башына чыгып, артка, Терс-Кюльга, 22-чи сентябрьде окуяна кыйтыргы керек эди. Ары белгиленген заманда тошмегенден сора аны излеуе ол кюн къутхаруучулары къауум (он адам) бля чыкканды, деп билдиргенди

бийик тау излеу-къутхаруу отрядны оператив дежурыйн. Алай ингри алада, жарокузга кюню халы осы болуп башлаганды. Бораны хатасындан излеу ишлени тохтагырга тюшгенди. ШЧД-ни регион торленмегенди. 2014-чи регион бөлөмонде билдиргенлерине кере, альпинист тийшару тау башына къайсы маршрут бля

барлыгын билдирмей алай чыкканын эди жолгъа. Аны хатасындан къутхаруучулар аны къалайда излерге билмейдиле. Албогачиева Эверестте эки кере (билтыр эмда бурунгу жыл) чыкканды. Аконгау бля Килиманджаро таулауда да болганды. Эльбруска уа ол онеки кере өлгөндү.

ГЕРИЛИАНЫ Асият.

АЛГЫШЛАУ

Хар неде да насыбыгъыз тутсуң!

Иммуны доктору Аслан Аскербиеви Юванову аны шухёлары бля коллегалары ол Саратов областы Правительствосуну ишлерини управлениясны урушну ветеранларыны госпиталыны баш врачына салынганы бля жоркерлеринден къызу ашылайдыла!

Богулы Аслан, врач - адамланы жашоулары, сауулуклары, алапы жууукларыны бля ахулараны насиллары, саулай жамуатуны болуучу ючюн жууулалыккы изленген усталыккы. Ма аны ючюн

болур, медицинада жолонда ниет чыныгуулдары улуу болган, ишлерини ала кертини болган, ёмворден ахыргы кеслерини бишилерин, усталыкларына да ёсдюруге итинген адамла къаладыла.

Сизге алгыш эте, багъалы Аслан, насыпты конергизип, сизден къууанган саусуларыгыз кеп болсуңла дейбиз. Хар ишигиз да къуырлинин, кийик сауулукку болуругузу, ырахат жашоу этергизини сюегенибизни билдиребиз!